

Lijst met actiepunten en wensen,

ingebracht door deelnemende omwonenden naar aanleiding van de komende bijeenkomst voor gemeente, SABIC, OMWB, GGD en omwonenden.

Bergen op Zoom, februari 2024.

Uitgangspunten voor deze lijst met wensen en actiepunten

- Van SABIC mag verwacht worden, dat het bedrijf binnen de kaders van de milieuwetgeving en de vergunningsvoorwaarden blijft werken.
- Van SABIC mag verwacht worden, dat het serieus werk maakt van de aanbevelingen in het rapport "Industrie en omwonenden" van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV).
- Van overheden mag verwacht worden, dat ze in het beleid een zwaarder accent leggen op het "voorzorgprincipe" en er mede zorg voor dragen, dat consequent gewerkt wordt aan de verbetering van de taken van de omgevingsdienst op het vlak van toezicht, handhaving en vergunningen.
- De publieksvoorlichting kun je niet alleen overlaten aan de chemiesector. Hierin heeft de lokale overheid een eigen taak. Leg dan vooral uit wat bekend is en wat nog niet bekend is (zie hieronder bij de geformuleerde wensen).

1. Communicatie met omwonenden en de gemeente

Maak werk van de aanbeveling, gedaan door de Onderzoeksraad voor Veiligheid in het rapport "industrie en omwonenden". Stel een actieplan op met een tijdpad, dat voorziet in uitvoering op korte termijn. Zie bladzijde 150 en verder in dit rapport.

Toelichting:

Er wordt door de O.V.V. bijvoorbeeld aanbevolen omwonenden een overzicht te geven van alle emissies van zeer zorgwekkende stoffen en hoe deze teruggebracht worden door een bedrijf.

Omwonenden weten hierover bij SABIC alleen iets van door ingewonnen W.O.O-informatie. Er is dus sprake van ongelijkheid in de informatiepositie en bij SABIC is er een gebrek aan transparantie.

Andere punten voor SABIC

2. Laat weten hoe lang SABIC al PFAS loost in de Westerschelde en in het Zoommeer.

Toelichting:

Tijdens de omwonendenbijeenkomst stelde SABIC niet te kunnen openbaren hoe lang al PFBS wordt geloosd in de Westerschelde. Dit is vreemd. De productiewijze van PFBS-houdende producten van brandvertragend plastic is bekend. Deze productiewijze is vastgelegd in de notulen van het VTH-overleg d.d. 19-12-2022. Hierin wordt beschreven hoe het giftige materiaal in het afvalwater komt. In dit verslag wordt vastgelegd, dat de productiewijze (pas toen!) zal worden aangepast om de hoeveelheid PFAS in het afvalwater te verminderen. De beschreven productiewijze kent een startpunt, evenals het tijdstip waarop de inkoop van de

stof perfluorbutaansulfonzuur aanving. SABIC kan zich dus niet als “onwetend” opstellen. Het is belangrijk te weten hoe lang er al PFAS naar de bodem is gelekt. Zo kan mogelijk een inschatting gemaakt worden hoe lang en hoe ver de PFAS zich al in het grondwater heeft kunnen verplaatsen. Verder is het voor Zeeland belangrijk te weten hoeveel kilo PFAS er in totaal in de Westerschelde zijn geloosd.

3. Geef opvolging aan het advies van KWA-bedrijfsadviseurs om de bodemverontreiniging in het kader van de sanering onder het statuut van de minimalisatieverplichting te brengen. Rapporteer hier niet vijfjaarlijks over, maar jaarlijks, zowel naar het bevoegd gezag als naar de bewoners. Bijkomend voordeel: De V&R rapportage is zo ook makkelijker en tijdiger te maken.
4. Breng het weglekken van met PFAS verontreinigd regenwater naar de Theodorushaven onder de werkingssfeer van de minimalisatieverplichting en rapporteer hier jaarlijks over naar het bevoegd gezag en de bewoners. De meetresultaten tot en met juli 2023 laten zien, dat er ten opzichte van de steekproeven van RWS nog weinig vooruitgang is geboekt. Wel is er volgens SABIC in oktober 2023 zichtbaar, dat de hoeveelheid PFBS bij de meetpunten verder afneemt. Rapporteer hierover aan het bevoegd gezag en de bewoners.
5. Geef inzicht over de staat van onderhoud, c.q. het onderhoudsplan van het buizen- en leidingen stelsel onder het terrein van SABIC. In het KWA-rapport wordt immers de verdenking uitgesproken van lekkages uit dit stelsel. Hoe wordt geïnspecteerd en wat is er tot dusver bij de laatste inspectie (datum?) zichtbaar geworden?
6. De reservevoorraad PFOS-houdend blusschuim zal niet meer worden gebruikt. Er is overgeschakeld op fluorvrij blusschuim. Wij verzoeken SABIC dit ook schriftelijk te bevestigen aan het bevoegde gezag voor zover dit nog niet is gebeurd.
7. Geef helderheid over de meetresultaten naar PFAS buiten en binnen het terrein en maak een analyse over de herkomst hiervan, voor zover dat nog niet is gebeurd.
8. Geef helderheid over de herkomst van PFNA in het besmette regenwater, dat afstroomt naar de Theodorushaven. PFNA is - voor wat het waard is – volgens de “RPF-factor tabel” van de RIVM zelfs schadelijker dan PFOS. Het mag bij de verpakking van voedingsmiddelen niet meer gebruikt worden. Waar komt deze stof vandaan? Van blusschuim? Of toch bij de productie van plastic producten?
9. Geef alsnog publiekelijk uitleg waarom de “de onverwachte vondst van PFAS in de bodem” in oktober 2019 pas geleid heeft tot een melding van de PFAS-lozingen in de Westerschelde aan de toezichthouders tijdens een presentatie eind mei 2022. De discussie over de lozingen van PFAS naar de Westerschelde bleef hierdoor lang uit, evenals het opstellen van een saneringsplan op basis van de nieuwe realiteit. De PFAS kon zich al die tijd in de bodem en het grondwater blijven verspreiden.

Toelichting:

Uit een antwoord van Gedeputeerde Staten van Brabant aan een statenlid d.d. 14 juni 2022 werd duidelijk, dat de provincie pas op 31 mei 2022 op de hoogte werd gesteld van de PFAS-lozingen in de Westerschelde (nu dus ook in de Theodorushaven). Uit twee Verschillende bronnen, te weten de brief van 7 september 2022 van SABIC aan de omgevingsdienst en het KWA-rapport van 28 maart 2023, blz. 7, blijkt dat SABIC al in 2019 op de hoogte was van de verontreiniging van de bodem met PFBS (perfluorbutaansulfonzuur). Er is geen hogere wiskunde voor nodig om dan een verband te leggen met de door SABIC

toegepaste productiemethode.

10. Dit verzoek is zowel aan SABIC als aan de omgevingsdienst gericht.

Maak een einde aan de verwarring die er tot de dag van vandaag nog is over wat er in 2019 nu wel en niet is gemeld door SABIC aan het bevoegde gezag.

Toelichting:

Afgaande op de brief van de OMWB aan SABIC d.d. 14 juli 2022 is er niet tijdig melding gemaakt van de "nieuwe bodemverontreiniging met PFAS, zulks in strijd met wbb, artikel 27, lid 1. Een woordvoerder van SABIC heeft recentelijk publiekelijk opnieuw staande gehouden, dat er wel degelijk gemeld is en dat dat de OMWB dat ook toegegeven heeft.

Met deze laatste mondelinge verklaring wordt de brief van de OMWB d.d. 14 juli 2022 dus gedeeltelijk onderuit gehaald.

Als het goed is moet er in elk geval eind 2019 door SABIC een melding gemaakt zijn van een ongewoon voorval, namelijk de lekkage van PFAS naar de bodem. Tevens moet er eveneens in 2019 op basis van de wbb, artikel 27 lid 1 melding gedaan zijn van de bodemverontreiniging. Deze gegevens moeten op te halen zijn.

Waarom hier zo'n punt van maken?

Omwonenden hebben recht op eenduidige, heldere en verifieerbare informatie als het gaat om het lekken naar de omgeving van gevaarlijke stoffen. Nu de verklaringen van SABIC en de provincie uiteen blijven lopen doet dit afbreuk aan het vertrouwen dat omwonenden moeten kunnen hebben in het bedrijf en de toezichthouders.

11. Geef aan hoe lang SABIC nog doorgaat met perfluorbutaansulfonzuur indirect te lozen naar de Westerschelde en hoe zich dit verhoudt tot de indicatieve immissieberekening, verricht door RWS.
12. Stuur het definitieve saneringsplan aan de omwonendenorganisaties op, inclusief de motivering om tot een functionele sanering met instabiel eindresultaat te komen, en stuur eventueel bestaande rapporten van deskundigen over dit plan mee.
Maak duidelijk welke rol de continuïteit van de bedrijfsactiviteiten en de kosteneffectiviteit hebben gespeeld bij de keuze voor het definitief saneringsplan.
Geef aan waar de PFAS-contour loopt en welk meetcriterium hiervoor is gebruikt. Maak duidelijk of er al dan niet garanties kunnen worden afgegeven, dat de PFAS-stoffen zich niet via het grondwater buiten het terrein van SABIC kunnen verspreiden.
13. Breng een meer genuanceerd verhaal naar buiten over de schadelijke effecten van het geloosde perfluorbutaansulfonamide.

Toelichting

Bij herhaling brengt SABIC naar buiten, dat perfluorbutaansulfonamide duizend keer minder schadelijk is dan bijvoorbeeld perfluorochtaansulfonzuur (PFOS). Deze opvatting berust op een RPF (relatieve potentiële factor-tabel) van de RIVM. Deze tabel is grotendeels gebaseerd op de schadelijke effecten van PFBS op rattenlevers. Er is echter nog geen validatie voor immunotoxiciteit, de meest kritische bijwerking van PFBS (de eerste publicaties over immunotoxiciteit bij PFBS zijn er al!). De RIVM geeft dit gebrek aan validatie zelf aan. Voor de ESFA, de Europese organisatie voor voedselveiligheid is dit ook aanleiding niet voor deze RPF-methodiek te kiezen in hun benadering van het PFAS-probleem.

Verder is de omvang van de research naar PFBS nog gering; is het bekend dat pfbs stapelt in longweefsel en is nog weinig bekend over de effecten op lange termijn van deze giftige stof.

Voor een gerenommeerd bedrijf met een leger aan stafleden en een omzet van miljarden zou het toch mogelijk moeten zijn over de schadelijke effecten van perflurbutaansulfonamide een meer genuanceerd verhaal naar buiten te brengen!

14. Wanneer stopt SABIC met de verwerking van PFAS? Geef hier duidelijkheid over!

Het is overigens wel bemoedigend dat er bij SABIC naarstig gezocht wordt naar een alternatief.

Toezicht en handhaving:

1. Handhaven indien grenswaardes van ZZS worden overschreden.
2. De wettelijk vastgestelde minimalisatieverplichting is voor omwonenden een belangrijk onderdeel van de milieuwetgeving, omdat hier een zekere beschermende werking van uit kan gaan.
Hier volgt het actiepun, de wens:
Stel vast welke resultaten in termen van reductie van ZZS-emissies moeten worden bereikt en toets hierop de effectiviteit van de toezichthoudende taak op deze vooraf vastgestelde doelstelling. Leg dit vast in een jaarverslag.
3. Voer een geloofwaardig handhavingsbeleid, waarmee ook publiekelijk signalen worden afgegeven aan het bedrijfsleven als normen bij herhaling worden overschreden, of de overtreding op basis van de Landelijke Handhavingsstrategie wordt beoordeeld als “sanctie-waardig”.
Leg in het jaarverslag vast hoeveel overtredingen er zijn begaan door bedrijven en in welk percentage hierop een sanctie heeft plaats gevonden en/of het dossier is opgestuurd naar het OM.
Zie ook rapport “Handhaven in het duister” van de rekenkamer.
Geef aan of en in welke mate het handhavingsbeleid leidt tot preventie van nieuwe overtredingen leidt.
4. Bespreek binnen OD-Nederland –de koepelorganisatie voor OD’s - de noodzaak te publiceren over gemaakte afspraken om de uniformiteit en de kwaliteit van het handelen te bevorderen en vermeldt hierbij de motieven die hieraan ten grondslag liggen.
5. Speel snel in op nieuwe wetenschappelijke inzichten over BBT’s (Best Beschikbare Technieken) en toxische effecten van nieuwe door de industrie in de strijd geworpen PFAS-varianten en evt. nieuwe bisfenolen (weekmakers). Doe eens wat vaker zelf een maatwerkvoorschrift initiëren op basis van deze inzichten. Bekijk hierover de opmerkingen in het rapport Berenschot.
6. **Verricht buiten het terrein van SABIC nulmetingen in de bodem en het grondwater en beoordeel hoe deze zich verhouden tot wat er te verwachten is als achtergrondwaardes.**
7. Maak inzichtelijk hoe de cumulatie van verschillende chemische stoffen en zeer zorgwekkende stoffen vanaf SABIC en het industrieterrein Theodorushaven meegewogen worden bij het vergunningenbeleid.

Toelichting:

SABIC stoot verschillende zeer zorgwekkende stoffen uit. Bij een deel daarvan wordt de bovengrens overschreden (wellicht afgedekt door een maatwerkvoorschrift) Op een wat

klagende toon vermeldde een woordvoerder van SABIC onlangs dat hiervoor erg veel metingen moeten worden verricht. Deze metingen zijn echter noodzakelijk om te bewaken dat het maximaal toelaatbare risico niet wordt overschreden.

Er zijn wellicht ook andere bedrijven of schepen die chemicaliën of zeer zorgwekkende stoffen emitteren. Er is een optelsom van de verschillende zeer zorgwekkende stoffen te maken. Dit is soms niet eenvoudig: één en één is hierbij niet zondermeer twee. Zie hiervoor het "Impulsprogramma chemische stoffen 2023-2026" van het ministerie van I. en W. Dit rapport dateert van december 2022. Zie vooral punt 4.4.1 van dit rapport.

8. Voor zover dit al geen staande praktijk is: Oefen controle uit op de voortgang van goedgekeurde saneringsplannen, zodat een stagnatie in de uitvoering van een saneringsplan niet onopgemerkt blijft. Leg een bedrijf dat de bodem volgens een goedgekeurd plan moet gaan saneren de verplichting op hierover bij aanvang en beëindiging te rapporteren. Voorkom hiermee dat stagnatie in het proces onopgemerkt blijft.
9. Maak nu of in de nabije toekomst duidelijk of de toezichthouder een totaaloverzicht van de hele koolstof-fluor chemie aan PFAS-stoffen heeft, dus inclusief de PFAS-stoffen met korte en ultrakorte koolstofketen.

Wat verwachten bewoners van de gemeente?

1. Laat merken, dat de gemeente niet alleen oog heeft voor economische belangen, maar ook aandacht heeft voor de veiligheid van bewoners als het gaat om de (chronische) blootstelling aan zeer zorgwekkende stoffen of de dreiging van deze blootstelling, nu en/of in de toekomst. Leg een zwaarder accent op het voorzorgprincipe. Dat vraagt om een waakzame houding en een effectieve communicatie met andere overheden en bewoners. Maak hier dus afspraken over.
2. Bevraag SABIC kritisch over de bedrijfsactiviteiten en de gevolgen hiervan voor de omgeving.
3. Zet de PFAS-problematiek op de politieke agenda en ga hierover het gesprek aan met de provincie en via de VNG met de Rijksoverheid. Pleit voor een meldingsplicht voor bedrijven die potentiële ZZS gebruiken of gaan gebruiken in hun productieproces. Het zijn vaak lokale overheden, die als eerste bestuursorgaan te maken krijgen met problemen en vragen over PFAS.
4. Maak werk van de voorlichting aan de bewoners en de raadsleden. Laat hierbij vooral weten wat er wel bekend is en wat er nog niet bekend is. Van wat er nog niet bekend is valt bijvoorbeeld te melden, dat er nog te weinig research is gedaan naar de schadelijke effecten van perfluorbutaansulfonzuur.

Tot slot:

Er is reden om waakzaam te zijn en de situatie nauwlettend te monitoren. PFAS is een probleem van de komende jaren en decennia en het speelt wereldwijd. Zelfs als er morgen een verbod op de productie en toepassing van PFAS is, dan zal de verspreiding van PFAS nog lang doorgaan.

Er lopen reeds teveel Nederlanders / wereldbewoners rond met een PFAS-gehalte boven de veiligheidsgrens. Zo bezien is iedere gram die er bijkomt er één teveel. Deze stoffen stapelen zich namelijk op in het menselijk lichaam.

Investeerders zijn al kopschuw geworden en geven er blijk van PFAS-verwerkende bedrijven te

riskant te vinden. Deskundigen pleiten voor het uitfaseren van PFAS als groep, zowel aan de productiekant als bij de verwerking in producten. De unie van waterschappen sluit zich hierbij aan. Door passief te blijven rekenen op het gedoogbeleid van overheden kan SABIC zomaar ineens onbedoeld de Kodak van de eenentwintigste eeuw worden. Daar is de werkgelegenheid in Bergen op Zoom ook niet mee gediend. Dus als het even kan: SABIC, maak haast met het zoeken naar een alternatief voor PFBS, voordat er strakke restricties komen van Europa. Van Jeroen Smit is de uitspraak: Het wordt tijd dat de slimme schapen onder de CEO's uit de kudde treden. Zijn er genoeg slimme schapen bij SABIC?

Wij verzoeken gemeente, SABIC en omgevingsdienst een schriftelijke reactie op deze wensenlijst te geven en voor zover beantwoording van de vragen tijd vergt verzoeken wij u een indicatie te geven van de tijd die hiervoor nodig is. Ons verzoek is ook ons een schriftelijke bevestiging te geven, dat deze wensenlijst in behandeling is genomen.

Van onze kant overwegen wij na vier weken deze wensenlijst ook onder de aandacht van de gemeenteraad te brengen.

Alvast dank voor uw aandacht!

Met vriendelijke groeten,

Bergen op Zoom, februari 2024,
Samenwerkende bewoners noordelijke wijken van Bergen op Zoom.

Contact:

Wijkcommissie Noordgeest:

E-mail: wijkcommissienoordgeest@ziggo.nl

Wijkcommissie Tuinwijk:

E-mail: wijkcommissietuinwijk@gmail.com

Dorpsraad Halsteren:

E-mail: dorpsraadhalsteren@gmail.com

Werkgroep leefbaarheid en milieu van buurtvereniging 't Groenewoud:
mevr. A. Kamps, e-mail bekend bij de gemeente en SABIC.